

ven beszélők közös élményeiből, közös történelméből alakult a sajátos nemzeti hagyomány, a nemzeti kultúra. Különböző nemzeti kultúrák együtteséből áll a világ kultúrája. Ahogy a körülöttünk élőkön keresztül dolgozhatunk csak az emberiségért, ugyanúgy csak a nemzeti nyelveken és nemzeti kultúrákon keresztül vihetjük előre az emberi műveltséget is.

A nemzeti kultúra művészi alkotásai, saját népművészetünk termékei nem azért kedvesek, mert „elkülönülhetünk” általuk a többi néptől, hanem mert emberi értékek, amelyekkel legkönnyebb találkozunk, mert közvetlenül a kezünk ügyébe esnek, amelyeket legjobban értünk – nyelvi, történeti okokból, legjobban ismert élmények alapján –, tehát legkönnyebb velük, általuk jutni el emberi élményekhez, műveltséghez.

Aki elfordul valami értéktől, amikor találkozik vele, az tompa az értékkel szemben; hiába hivatkozik arra, hogy máshol, messzebb található értékektől nem fordul el.

Szeretni kell a más értékeit is. Aki olvas, nem áll meg a magyar irodalom határán, magába szívja a világirodalmat is; aki a népművészetet szereti, más népek művészetét is szívesen látja, dalolja, táncolja – ez a mai fiatalság életében nyilvánvaló. Aki viszont itt is el akarja hagyni azt, ami legközelebb van, a saját közösségét, aki bajt lát abban, hogy emberek erős szállal kapcsolódnak a népi, a nemzeti hagyományokhoz, annak nem kell az emberi közösség egyáltalán, az individualista.

Pedagógus nem lehet individualista: pedagógus csak a közösségért élő, közössége feladatait mélyen átérző ember lehet. Pedagógus számára nem lehet közömbös az a műveltség, amit a körülötte élők társadalma alkotott. Csak annak felhasználásával építhet emberi műveltséget; csak azon keresztül juthat el és vihet magával nemzedékeket a világműveltséghez.

Magamról (egy interjú elé)

Budapesten születtem, s a néprajzot választottam életem egyik fő feladatának. Nincs ebben mégsem ellentmondás. Nekem szülővárosom elsősorban nem a nagyvárost jelentette, hanem a magyarság szellemi központját. Nem választott el a vidéktől, minden vidékkel összekapcsolt. Onnan nézve egyaránt enyémnek érezhettem Göcsejt, Őrséget vagy a székelyeket, a csángókat, a Felső-Tisza-vidék népét, a Zobor-vidék palócait vagy a szerémségi magyar szigeteket. Nem lehettem lokálpatrióta – mindjárt patriótává nevelődtem.

Vézna gyerek voltam, sok dühöt és megaláztatást éltem át az erősebbek miatt. Még ma se tudom közömbösen nézni, ha gyengébbet vernek. Lehet, hogy ezért fejlődött ki bennem a dac minden elnyomás ellen, ezért érzem át annyira az elnyomottak ügyét. Ezért is foszlott le rólam a „keresztény-nemzeti-középosztály” ideológia első olvasmányaim hatására: Ady, Szabó Dezső, Móricz, a népi írók, József Attila állított a paraszti és külvárosi szegénység oldalára.

Abba a középosztályba tulajdonképp sose tartoztam bele. Apám halála után kenyérkereső lettem, tizenkét éves koromtól kezdve magánórákat adtam. Így sem volt elég a segítség nyugdíjas, özvegy anyámnak négy gyermeke nevelésére. S az egész társadalmi környezet, amelynek alján éltünk, taszított; ahogy nőttünk, egyre jobban. Így jutottam el a lázadásig, majd a lelkes munka rövid ideje után a visszahúzódságig.

Pedig valaha egy Kölcsey-szerű pálya képe lebegett előttem: közélet, irodalom, művészet. Úgy látszik, egyikre se futotta erőmből. Maradt a tudomány. Abban is, ha néha sikerem volt, az mindig mint távoli, társadalmi visszhang jelentkezett. Közélebről, kézzelfogható eredménye nemigen volt. Ha ritkán valami ilyesféleben is volt részem, rögtön utána nagyobb bukás következett. Így itt is megtanultam, hogy az elvont lényegyet becsüljem a mindennapi aprópénzre váltás helyett.

Ezért ma már csak az az egyetlen kívánságom: csinálhassak még valamit, amivel magam is meg vagyok elégedve, s aminek, hitem szerint, a magyarság is hasznát veheti.

1980

Bibliográfia

HAGYOMÁNY, FOLKLÓR, MAGYARSÁG

1. *Hagyomány és kultúra*, I. *Társadalomtudomány*, 1943, 281–294.
2. *Hagyomány és kultúra*, II. *Magyar Csillag*, 1943, 377–381.
3. *Mimuselemek a magyar betlehemes játékokban. Antiquitas Hungarica*, 1948, 177–184.
4. *Keleti párhuzamok Tar Lőrinc pokoljárásához. ^{üiveltse} Hagyomány és Kultúra*, 1963, 37–50.
5. *A magyar folklórhagyomány és Kelet-Európa. Zenetudományi Tanulmányok*, 1969, 391–398.
6. *Honfoglalás előtti, keleti elemek a magyar folklórban. Történelmi Szemle*, 1977, 107–121.
7. *A honfoglaló magyarság hitvilágának legfejlettebb rétege a nyelv és a folklór tükrében. Kortárs*, 1979, 121–131. *Látóhatár*, 1979/II.
8. *A magyar népzene tanúsága és a baskíriai őshaza*. 1982. *Előadás, kézirat*.
9. *Magyarság a népzeneben: a világosan tagolt forma. Forrás*, 1982/12, 34–38.